

Publiek en tentoonstellingen

Voor 2017 had het museum zich ten doel gesteld 30.000 bezoekers te ontvangen. Met 31.582 bezoekers is die doelstelling ruim gehaald. Daarbij is vooral positief dat het museum meer individuele bezoekers en groepsbezoekers heeft ontvangen en ook het aantal bezoekers dat gebruik maakt van een museumkaart verder is gestegen. Ruim de helft van de individuele bezoekers maakt gebruik van een Museumkaart of Rotterdampas.

	2015	2016	2017
Bezoekers museum	16.276	29.122	25.169
Educatie/schoolgroepen (in en buiten het museum)	987	3895	4.170
Lezingen, activiteiten en zaalverhuur	3.229	2.562	2.243
Externe tentoonstellingen	3.593	6.781	8.015
Totaal	24.085	42.360	39.597

Begroting 2018

BEGROTING 2018

Inkomsten:

Subsidies	OCW	550.000	
	Gem Dordrecht	300.000	
			850.000,00
Entreegelden ex. BTW*			141.000,00
Horeca inclusies catering zaalhuur			85.000,00
Winkel			15.000,00
Donaties/sponsoring			16.000,00
Zaalverhuur			20.000,00
Overige inkomsten			65.000,00
Bijdrage vrienden lessen			3.500,00
Fondswerving			5.000,00
			<hr/>
			1.200.500

Uitgave:

Personeelskosten		524.000,00	
Huisvestingskosten		430.000,00	
Algemene kosten		84.000,00	
Kosten accountant en salarisadministratie		15.000,00	
Afschrijvingen inventaris en hardware		13.000,00	
Afschrijving museale bouwkundige inrichting en presentaties		25.000,00	
Collectie		6.500,00	
Marketing		48.000,00	
Presentatie		42.500,00	
Educatie		12.500,00	
			<hr/>
			1.200.500

Overschot/Tekort

0

Informatieraster doelstellingen Nationaal Onderwijsmuseum 2017

Bezoekers	Resultaat 2016	Prognose 2017	Resultaat 2017	Prognose 2018
Aantal bezoekers museum Dordrecht	31.684*	30.000	31.582	33.000
Aantal bezoekers aan externe tentoonstellingen en activiteiten	6.781	20.000	8.015	20.000
Uren open voor publiek	2780 uur	2780 uur	2780 uur	2780 uur
Tentoonstellingen en projecten				
Omvang tentoonstellingen	1.500m2	1.500m2	1.500m2	1500m2
Tijdelijke tentoonstellingen en projecten	1	3	3	4
Aantal tentoonstellingen extern	3	3	3	3
Educatie en platform				
Aantal groepen voor educatieve programma's	192	250	278	250
Aantal instaprondleidingen	100	100	100	100
Aantal docentendagen	4	4	4	4
Aantal gastlessen	20	100	45	50
Aantal lezingen, symposia en bijeenkomsten	20	20	40	25
Aantal bijeenkomsten van/en in samenwerking met derden	20	60	65	60
Vakantieactiviteiten				
Aantal deelnemers vakantieactiviteiten	1200	1200	5000	1200
Collectie en bibliotheek				
Omvang collectie	350.000	390.000	390.000	385.000
Geregistreerde objecten in TMS in 2017	21.775	10.000	6523	8.000
Percentage totaal aantal digitaal geregistreerde objecten	20%	25%	23%	31%
Collectiemobiliteit				
Aantal bruiklenen		15	10	15
Marketing en communicatie				
Waarderingscijfer bezoekers via continu bezoekersonderzoek	8.0	8.0	8.0	8.2
Herhaalbezoek	20%	20%	32%	32%
Ontvangers online nieuwsbrief	2.763	2000	2833	3000
Volgers Facebook	1.505	1800	1547	2000
Volgers Twitter	4.027	4200	5778	6500
Unieke bezoekers website	4.506 per maand	3200 per maand	4149 per maand	4400 per maand
Personeel en organisatie				
Aantal medewerkers in dienst Stichting	12 (8.7 fte.)	12 (9.2 fte.)	12 (9.2 fte.)	12 (8.8 fte.)
Aantal vrijwilligers	85 (12 fte.)	80 (12.0 fte.)	106**(15.0 fte.)	90 (13.5 fte.)
Aantal museumdocenten	15	15	12	15

Aantal stagiairs en maatschappelijke stages	25 (5.0 fte.)	25 (5.0 fte.)	25 (5.5 fte.)	25 (5.0 fte.)
Financiën				
Subsidie gemeente Dordrecht	300.000	300.000	300.000	300.000
Subsidie ministerie OCW 2016	550.000	550.000	550.000	550.000
Eigen inkomsten entree, activiteiten, verhuur, winkel, horeca etc.	358.000	339.000	599.803	350.500
Percentage gebruikers museumcafé en museumwinkel	55%	60%	60%	60%

*bezoekerscijfers afkomstig uit benchmark Museana

Balans per 31 december 2016 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
<u>Vaste activa</u>		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Gebouw de Holland	198.570	207.790
Collectie	p.m.	p.m.
Inventaris	18.245	24.555
Hard- en software	92	3.076
Totaal vaste activa	216.907	235.421
<u>Plottende activa</u>		
Vorraden		
Winkel	10.254	11.253
Horeca	3.144	2.683
Totaal voorraden	13.398	13.936
Vorderingen	18.776	21.898
Nog te factureren bedragen	18.462	9.142
Stortingen onderweg	3.063	-
Belastingen en sociale lasten	26.332	14.958
Vooruitontvangen facturen	27.794	30.114
Nog te ontvangen subsidies	71.414	97.582
Overige vorderingen en activa	-	691
Totaal vorderingen	165.841	174.385
Totaal plottende activa	179.239	188.321
Liquide middelen	103.542	18.560
Totaal activa	499.688	442.302

Visser & Visser Accountants B.V.

Postbus 23

2990 AE B NĀRECHT

Telefoon (0 0) 64 21 11

Telefax (0 80) 62 15 52

PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
<u>Reserves</u>		
Algemene reserve	59.212	16.502
Bestemmingsreserve tentoonstellingen	60.000	35.000
	119.212	51.502
<u>Voorzieningen</u>		
Groot onderhoudsvoorziening	29.152	15.833
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	175.385	247.097
Belastingen en sociale lasten	11.982	10.011
Overige kortlopende schulden	144.538	95.455
Ontvangen inzake pand De Holland (schoorsteen)	19.419	22.404
Totaal kortlopende schulden	351.324	374.967

Totaal passiva	499.688	442.302
-----------------------	----------------	----------------

Visser & Visser Accountants B.V.
 Postbus 23
 2990 AE ENDRECHT
 Telefoon (80) 64 21 11
 Telefax (80) 62 15 52

Staat van baten en lasten	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN			
Opbrengst museum			
Entreegelden	137.004	120.000	106.245
Opbrengst horeca	116.345	120.000	105.036
Opbrengst winkel	24.596	20.000	16.435
Opbrengst zaalverhuur	16.157	15.000	14.271
Donaties	1.372	20.000	3.552
Detachering personeel	73.504	75.000	101.440
Project OCW	199.000	199.000	
Overige opbrengsten	15.825	8.000	11.289
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	583.803	577.000	358.268
	-----	-----	-----
Subsidies van overheden			
Ministerie OCW	550.000	550.000	550.000
Gemeente Dordrecht	300.000	300.000	300.000
	<hr/>		
	850.000	850.000	850.000
Sponsoring en partners	16.000	26.000	42.000
Totaal baten	1.449.803	1.453.000	1.250.268

<u>Staat van baten en lasten</u>	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>LASTEN</u>			
Besteed aan activiteiten			
Marketing & Communicatie	43.921	65.000	22.970
Collectie	33.392	6.500	4.420
Presentatie	82.236	52.500	66.647
Educatie	22.340	12.500	10.026
Project OCW	99.000	99.000	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	280.889	235.500	104.063
<u>Uitvoeringskosten</u>			
Personeelskosten	522.244	513.000	500.372
Afschrijvingen	40.418	36.000	35.359
Huisvestingskosten	382.035	391.000	385.788
Algemene uitvoeringskosten	97.250	98.700	107.513
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1.041.947	1.038.700	1.029.032
<u>Inkopen</u>			
Inkopen en kosten horeca	46.623	50.000	41.547
Inkopen winkel	12.634	10.000	8.079
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	59.257	60.000	49.626
<u>Totale lasten</u>			
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
	1.382.093	1.334.200	1.182.721
<u>Resultaat</u>			
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
	67.710	118.800	67.547
<u>Resultaatbestemming</u>			
Toevoeging algemene reserve	42.710	118.800	32.547
Ontrekking bestemmingsreserve	-35.000	-	-
Toevoeging bestemmingsreserve	60.000	-	35.000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	67.710	118.800	67.547
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van de richtlijn Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven".

De jaarrekening is opgesteld in Euro's.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

De activa en passiva worden, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

Continuïteitsveronderstelling

Het bestuur is van mening dat door de uitgaven aan de nieuwe locatie er een problematische financiële situatie is ontstaan, op grond waarvan gereede twijfel bestaat over de continuïteit van de activiteiten.

Van groot belang voor het kunnen betalen van de rechthebbende schuldeisers zijn de begrote positieve bedrijfsresultaten voor 2017 en volgende jaren.

Het bestuur acht mede daarom een duurzame voortzetting van de activiteiten mogelijk.

Om deze reden is de jaarrekening opgesteld op basis van continuïteit van de activiteiten.

Verder verwijzen wij naar de vooruitblik 2018 in het bestuursverslag.

Verbonden partijen

De volgende entiteiten zijn aan te merken als verbonden partijen:

Vereniging Vrienden van het Onderwijsmuseum: bijdrage voor aangewezen bestedingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de op basis van de geschatte levensduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde.

De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vordering.

Reserves en voorzieningen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding. Door het bestuur kunnen voorzieningen worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Visser & Visser Accountants B.V.
Postbus 223
ARENDRECHT
Telefoon (0180) 64 21 11
Tele (0180) 62 15 52

Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderinggrondslagen.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Giften in natura worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

Het museum heeft een collectieve pensioenverzekering ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. De aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie is voorzover deze voor rekening komt van de Stichting als last verantwoord.

Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa zijn in het hierna volgende schema samengevat:

	Boekwaarde 1-1-2017	Aanschaf waarde 2017	Afschrijving 2017	Boekwaarde 31-12-2017
Gebouw De Holland	207.790	20.229	29.449	198.570
Inventaris	24.555	1.675	7.985	18.245
Hard- en software	3.076		2.984	92
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	235.421		40.418	216.907

	Aanschaf- waarde 31-12-2017	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2017
Gebouw De Holland	264.116	65.546	198.570
Inventaris	97.965	79.720	18.245
Hard- en software	45.489	45.397	92
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	407.570	190.663	216.907

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages:

Gebouw De Holland	10%
Inventaris	20%
Hardware	33,33%
Software	25%

Toelichting op de balans (vervolg)

31-12-2017 31-12-2016

VLOTTENDE ACTIVA**Vorderingen**

Debiteuren 18.776 21.898

Nog te factureren bedragenAfrekening Museumjaarkaart 18.325 9.142
Rotterdampas 137

18.462 13.509

Stortingen onderweg

Stortingen onderweg 3.062

Belastingen en sociale lasten

Omzetbelasting 26.332 14.958

Vooruitbetaalde kostenProject OCW 6.083
Overige vooruitbetaalde kosten 27.794 24.031

27.794 30.114

Nog te ontvangen subsidiesProject Metamorfoze 26.414 52.582
Mondriaan stichting 40.000 40.000
Zabawas 5.000 5.000

71.414 97.582

Overige vorderingen en activa

Ziekengelduitkering 691

Toelichting op de balans (vervolg)

	31-12-2017	31-12-2016
<u>Liquide middelen</u>		
Kas directie	259	8
Kas winkel en horeca	850	850
Rabobankrekeningen	102.433	17.702
	<hr/>	<hr/>
	103.542	18.560
	<hr/>	<hr/>
PASSIVA		
<u>Algemene reserve</u>		
Stand per 1 januari	16.502	-16.045
Resultaat	67.710	67.547
Ontrekking bestemmingsreserve	-25.000	-35.000
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	59.212	16.502
	<hr/>	<hr/>
<u>Bestemmingsreserve tentoonstellingen</u>		
Stand per 1 januari	35.000	-
Toevoeging vanuit algemene reserve	25.000	35.000
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	60.000	35.000
	<hr/>	<hr/>
<u>Vorzieningen</u>		
Groot onderhoudsvoorziening	29.152	15.833
	<hr/>	<hr/>
<u>Crediteuren</u>	175.385	247.097
	<hr/>	<hr/>
<u>Belastingen en premies sociale lasten</u>		
Af te dragen loonheffing en sociale lasten	11.982	10.011
	<hr/>	<hr/>

Toelichting op de balans (vervolg)

Overige kortlopende schulden

Reservering vakantie/dagengeld inclusief sociale lasten	33.167	36.480
Vooruitontvangen project OCW	5.377	
Overlopende passiva	105.994	58.975
	144.538	95.455

Ontvangen inzake pand De Holland

Schoorsteen	19.419	22.404
-------------	--------	--------

Niet in balans opgenomen regelingen en verplichtingen

Voor de lease van het kopieerapparaat is een leaseovereenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 december 2022. De leasevergoeding bedraagt € 684 per kwartaal.
De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar		2.736
---------------------	--	-------

Voor de wireless infrastructuur in het museum is een lease overeenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 maart 2020. De leasevergoeding bedraagt € 8.540 per jaar.
De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar		8.540
---------------------	--	-------

Voor de AudioVisuele apparatuur in het museum is een lease overeenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 mei 2019. De leasevergoeding bedraagt € 3.380,37 per maand.
De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar		40.564
---------------------	--	--------

Met de gemeente Dordrecht is een huurovereenkomst aangegaan voor het pand aan de Burgemeester Raadsingel 97 met een looptijd tot en met 30 juni 2029.
De opzegtermijn bedraagt één jaar. Het huurbedrag bedraagt € 246.995,-- per jaar.
Tevens is een toeslag voor het gebruik van de WKO installatie van € 1.075,-- per maand overeengekomen.

Toelichting op de lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>Personeelskosten</u>			
Lonen en salarissen	386.511	378.000	371.647
Sociale lasten	60.602	65.000	56.418
Pensioenlasten	27.612	26.000	24.711
Reiskosten woon/werkverkeer	14.458	14.000	14.919
Verzekering verzuimkosten	12.102	11.000	10.735
Overige personeelskosten	20.959	19.000	21.942
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	522.244	513.000	500.372
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Bezoldiging functionarissen

De bezoldiging van de functionarissen die over 2017 in het kader van de WNT verantwoord worden, is als volgt:

	Realisatie 2017		Realisatie 2016
Directeur		M.L.M. van Ruiten	
In dienst vanaf		1-1-1990	
Deeltijdfactor		90%	
Bruto inkomen	56.788		55.675
Pensioenbijdrage werkgever	5.720		4.862
Totale bezoldiging in het kader van de WNT	62.508		60.537
		Begroting 2017	
Overige personeelskosten		<hr/>	
Kantinekosten	1.261	3.000	3.237
Studiekosten	615	500	1.145
Reiskosten binnenland	1.784	3.000	1.749
Vergoeding vrijwilligers	13.667	10.000	11.476
Overige personeelskosten	3.632	2.500	4.335
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	20.959	19.000	21.942
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Het totaal aantal fulltime equivalenten in 2017 van de medewerkers in dienst van het museum bedroeg 9,45 (2016: 8,8). Naast de betaalde werknemers maakt het museum gebruik van vrijwilligers en stagiaires. Op 31 december bedroeg het aantal fulltime equivalenten van de vrijwilligers 12,35 (2016 11,75).

Toelichting op de lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>Afschrijvingen</u>			
Gebouw De Holland	29.449	25.000	24.390
Inventaris	7.985	8.000	7.985
Hardware/software	2.984	3.000	2.984
	<hr/>		<hr/>
	40.418	36.000	35.359
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huur- en servicekosten gebouw	245.617	245.500	243.557
Onderhoud gebouw	20.000	20.000	20.000
Energiekosten	32.258	43.000	39.504
Schoonmaakkosten	37.045	37.800	37.526
Overige huisvestingskosten	11.258	7.700	9.373
Huur opslagruimte	35.827	37.000	35.828
	<hr/>		<hr/>
	382.005	391.000	385.788

De daling van de energiekosten wordt veroorzaakt door een teruggaaf van de energiebelasting en een vrijval van een reservering voor energie van de Nieuwe Haven

Toelichting op de lasten (vervolg)

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>Algemene uitvoeringskosten</u>			
Kantoorbenodigdheden	2.773	3.250	2.170
Huur en onderhoud kassa systemen	6.639	6.700	6.612
Telefoonkosten	8.797	9.000	8.812
Documentatie en abonnementen	4.287	3.500	3.579
Automatiseringskosten	44.412	46.000	48.710
Financiële- en salarisadministratie	3.208	3.000	2.693
Accountantskosten	11.815	11.000	19.706
Bestuurskosten	934		110
Overige algemene kosten	14.385	16.250	15.121
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	97.250	98.700	107.513

Visser & Vi

2990 AE ARENDRECHT
Telefoon (0180) 64 21 11
Telefax (0180) 62 15 52

Toelichting op de jaarrekening

Reservering vakantiedagen

De reservering vakantiedagen is nog aanzienlijk.
Dit wordt veroorzaakt door de hoge werkdruk waardoor niet alle vakantiedagen kunnen worden benut en de vele weekenden waarin het kleine team medewerkers op het museum aanwezig is voor de openstelling

Subsidies overheden

De subsidie over 2015 en 2016 is definitief vastgesteld.
Over de subsidie 2017 wordt contact gehouden met het ministerie van OCW.

De subsidie over 2017 van de gemeente Dordrecht is nog niet vastgesteld.

Dordrecht, 29 januari 2018

M.L.M. van Ruiten directeur bestuurder

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Onderwijs Museum

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Nationaal Onderwijs Museum te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Nationaal Onderwijs Museum per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met RJ 640 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening 2017 in alle van materieel belang zijn aspecten voldoet aan de WNT-eisen van financiële rechtmatigheid, zoals opgenomen in het Controleprotocol WNT van de Beleidsregels toepassing WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2017 voldoen in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking (verplichtingenummer PO/560030085) en in paragraaf 1.2 wettelijk kader van het Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen zijn vermeld.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden vallen, en het Controleprotocol WNT, en Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Nationaal Onderwijs Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag in overeenstemming met RJ 640.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening **Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640, en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de voorwaarden en regelgeving zoals genoemd in de subsidietoekenning 2017 (verplichtingenummer PO/560030085) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Dordrecht, 5 maart 2018

Visser & Visser Accountants B.V.

Was getekend.

Mr. drs. M.J. van den Bos RA

